

ایلام

اطلاعات رفاه ایرانیان

۵

همچنین فصل بیمه‌های اجتماعی و اشتغال، خانوارهای فاقد بیمه اجتماعی، فاقد درآمد ثابت (فاقد بیمه اجتماعی و مستمری بازنشستگی)، دارای عضو شاغل دولتی، وضعیت بازنشستگی و خانوارهای دارای بیمه رستائیان و عشاپردازی بررسی کرده است. در فصل بعدی وضعیت حمایت اجتماعی به لحاظ پوشش نهادهای حمایتی (کمیته امداد، بهزیستی) و بهره‌مندی از یارانه مورد بررسی قرار گرفته است و در پایان، در فصل سلامت اطلاعات مربوط به بیمه سلامت و خانوارهای دارای معلوم و بیمار خاص ارائه شده است. کلیه اطلاعات فوق برای تمامی استان‌ها به تفکیک شهر و روستا و جنسیت سرپرست خانوار (زن سرپرست یا مرد سرپرست بودن خانوار) ارائه گردیده است.

نکته‌ای که پیش از خواندن اطلاعات باید مد نظر داشت این است که معیار تمامی محاسبات این اطلاعات براساس خانوارهای یارانه‌بگیر بوده است که بیش از ۹۰ درصد خانوارها را دربرمی‌گیرد. با استفاده از نقشه‌ها و نمودارهای این اطلاعات می‌توان دریافت که هر شهرستان در هر یک از ۳۱ واحد انتخابی دارد و در چه جایگاهی در میان شهرستان‌های استان قرار گرفته است. شاخص چه وضعیتی دارد و تراکش بالای ۲۵۰ میلیون ریال در ماه با قرار گرفتن در یک دهک یا سه دهک بیش از یک خودرو، تراکش بالای ۲۵۰ میلیون ریال در ماه با قرار گرفتن در یک دهک یا سه دهک بالا بیشتر وضعیت رفاه خانوارها را نشان می‌دهند و برخی شاخص‌های دیگر، مشخصاً نمایانگر وضعیت فقر یا کم‌برخورداری خانوارها هستند. از جمله این شاخص‌ها، نسبت دو دهک و سه دهک پایین به تعداد کل خانوارها، فاقد خودرو، فاقد بیمه اجتماعی، فاقد درآمد ثابت، پوشش نهادهای حمایتی، فاقد بیمه سلامت، دارای عضو معلوم یا بیماری خاص و... هستند. با توجه به تعدد شاخص‌ها، ارائه شاخص ترکیبی که میان وضعیت کلی استان‌ها بوده و امکان مقایسه استان‌ها در کل را فراهم نماید، آسان نیست. با این حال، با درنظر گرفتن اینکه دغدغه اصلی تهیه این اطلاعات ارائه تصویری از فقر و مقایسه شهرستان‌ها از این نظر بوده است، ترکیبی از سه شاخص زیر می‌تواند کمیت نسبتاً مناسبی برای وضعیت فقر شهرستان‌ها ارائه دهد که این پس آن را رخ فقر می‌نمایم. واضح است که در نظر گرفتن سایر شاخص‌های ارائه شده در اطلاعات نیز می‌تواند به روشن تر شدن وضعیت فقر و رفاه شهرستان‌ها از منظری که کاربر به آن علاقمند است، کمک کند:

- قرار گرفتن خانوار در سه دهک پایین: در صورتی که خانوارهای کشور براساس وسع (اطلاعات بانکی) به ده دسته با تعداد مساوی تقسیم شوند، هر دسته شامل یک دهک از خانوارها خواهد بود. برایین اساس، ۳۷،۱۷۱ خانوار در کل استان در سه دهک پایین قرار می‌گیرند که ۲۰،۹ درصد از کل خانوارهای یارانه‌بگیر را شامل می‌شوند. ۳۵،۲ درصد از خانوارهای زن سرپرست و ۱۸،۰ درصد از خانوارهای مرد سرپرست استان در سه دهک پایین قرار دارند. همچنین، ۲۸،۶ درصد از خانوارهای روستایی و ۱۵،۷ درصد از خانوارهای شهری در این سه دهک جای می‌گیرند.
- فاقد درآمد ثابت (فاقد بیمه اجتماعی و مستمری بازنشستگی): در مجموع حدود ۳۵،۴

پایگاه اطلاعات رفاه ایرانیان که داده‌های حاصل از آن مبنای تدوین این اطلاعات بوده است، را باید علاوه بر کاربرد اصلی آن یعنی انجام آزمون وسع و شناسایی خانوارها برای طرح‌های مختلف حمایتی، زمینه‌ساز تحول چشم‌گیری در زمینه محاسبات مربوط به شاخص‌های فقر و رفاه، به عنوان ابزارهای کلیدی برنامه‌ریزی توسعه، در نظر گرفت. استفاده مناسب از اطلاعات پایگاه مذکور به منظور رصد و پایش شاخص‌های مرتبط با فقر نسبت به روش‌های معمول که عمدهاً مبتنی بر اطلاعات مرکز آمار هستند، می‌تواند مزیت‌های قابل توجه زیرا ایجاد نماید:

- اطلاعات پایگاه تماماً ثبتی است که از منابع مختلف رسمی اخذ می‌شود. لذا از خطاهای مرسوم ناشی از نمونه‌گیری و اجرای دیگر طرح‌های آماری مبربی است.
- امکان تحلیل وضعیت فقر و رفاه خانوارها در سطح ملی، استانی، شهرستانی و حتی محلات و بلوک‌های پستی را فراهم می‌نماید. این در حالی است که عدمه طرح‌های آماری از این ویژگی برخوردار نیستند. به عنوان مثال طرح هزینه- درآمد مرکز آمار ایران که معمولاً مبنای محاسبات شاخص‌های فقر است به دلیل محدودیت‌های تعداد نمونه و توزیع آن در مناطق جغرافیایی، حداقل در سطح استان‌ها بدون تورش و قابل اتکاء است.
- اطلاعات پایگاه بسته به نوع داده و منبع آن، به طور بالقوه می‌تواند ماهانه یا حتی روزانه به روز گردد. لذا می‌تواند امکان تحلیل به روز و برخط وضعیت فقر و رفاه که نیاز اساسی سیاست‌گذاری است را فراهم نماید. این در حالی است که طرح سرشماری نفوس و مسکن هر ۵ یا ۱۰ سال یکبار اجرا می‌شود و نتایج طرح نمونه‌گیری هزینه- درآمد خانوار نیز هر سال یکبار- و معمولاً با تأخیر منتشر می‌گردد.

با درنظر گرفتن ملاحظات و دغدغه‌های مذکور، تدوین اطلاعات حاضر به عنوان اولین گام در راستای ارائه تصویری از وضعیت فقر و رفاه خانوارهای ایران در گستره تمامی استان‌ها و شهرستان‌های کشور در دستور کار قرار گرفت. طبیعی است که با مذاقه مخاطبین- اعم از پژوهشگران و سیاست‌گذاران- واحد بازخوردهای مربوط، تکمیل و بهبود آن در گام‌های آتی امکان پذیرخواهد بود.

اطلاعات پیش‌رو در پنج فصل شامل اطلاعات جمعیتی- اجتماعی، اطلاعات اقتصادی، وضعیت بیمه‌های اجتماعی و اشتغال، وضعیت حمایت‌های اجتماعی و وضعیت سلامت تدوین شده است. اطلاعات جمعیتی شامل جنسیت سرپرست خانوار، میانگین بعد خانوار، وضعیت سالمندی، میانگین سن اعضای خانوار و میانگین سن سرپرست خانوار می‌شود. اطلاعات اقتصادی شامل وضعیت دهک‌ها، حساب بانکی، وضعیت خودرو، خرید با کارت بانکی و سفر خارجی است.